

s dobromyseľným zámerom sa zaoberá vyhlásením Vašej Excelencie a ako sa mi Krno zmenil, on sám dal v tomto smere pokyny tlačí. Napokon si dovoľujem poznamenať, že vyslanec Krno nepremešká ani jednu príležitosť, aby predtým než dôrazní potrebu bezvýhradného a úprinného plnenia arbitrážneho rozhodnutia pre obidva štáty.“ – ZM HÚ SAV, FMMZV, inv. č. 2239, K-21, Küm. pol.1939-7/7-578. Správa A. Bobrika z Prahy z 28. 1. 1939.

130

28. január 1939. 11.30 hod., Bratislava.

Telefonický záznam J. Ciekeru o rozhovore s J. Omiliakom, členom česko-slovenskej delegácie v Budapešti, o situácii kolonistov na obsadenom území.

Záznam

Dr. Omiliak mi telefonuje z Budapešti toto:

Na vyslanectvo Česko-Slovenska v Budapešti prichádzajú kolonisti Slovinci pôvodom z Juhoslávie, ktorí sú teraz príslušní do okupovaného územia. Česko-slovenskú štátnu príslušnosť, resp. domovskú príslušnosť obdržali po roku 1918. I s týmito kolonistami zaobchádzajú Maďari takým spôsobom ako s kolonistami, ktorí na územie okupované Maďarskom prisťahovali sa z územia terajšej Slovenskej krajiny. Poniektorí zo Slovincov, ktorí sú pôvodom napríklad z Juhoslávie, usilujú sa presťahovať na Slovensko a ešte pred maďarskou okupáciou učinili v tejto veci opatrenia (napríklad presťahovali si časť hospodárskych strojov na Slovensko atď.). Tito Slovinci prichádzajú na vyslanectvo a sťažujú si, že ich pohraničné orgány slovenské nechcú na Slovensko pripustiť.

Na vyslanectvo prichádzajú Slovinci, ktorí sa ešte pred rokom 1918 narodili na území trianonského Maďarska a po roku 1918 sa presťahovali na územie Slovenska. Usadili sa v obciach, resp. v kolóniách, ktoré pripadli Maďarsku. Teraz sú rôznym spôsobom nútení k vysťahovaniu na Slovensko bez ohľadu na to, či sú kolonisti, alebo si kúpili majetok z voľnej ruky. Tito Slovinci žiadajú, aby im bolo umožnené presťahovať sa na Slovensko.

K tomuto sa poznamenáva: Maďarská vláda formálne teraz nerobí nátlak, aby kolonisti opustili územie okupované, ale po obsadení územia boli učené také kroky, že títo Slovinci nachádzajú sa v takej situácii, že fakticky nemôžu za daných okolností ďalej na okupovanom území zostať¹.

Zaznamenal:
Dr. Cieker

SNA, ÚPV, kart. 28, č. 991. Kópia, strojopis.

¹ V priebehu januára 1939 na slovenské vládne orgány prichádzali správy od vyhostených kolonistov, podľa ktorých maďarská vláda aj ďalej bezdôvodne vyhossťuje z okupovaného územia príslušníkov slovenskej národnosti a nedodržiava dohodu z 23. 12. 1938. Núti ich, aby podpísali vyhlásenie o dobrovoľnom odchode, alebo ich vyhossťuje bez náležitého písomného potvrdenia. – Zápisnica zo 17. 1. 1939 o vyhostení Z. Hlávka s rodinou z Kolárova. – SNA, KÚ, kart. 304, f. 226, bez č.; Hlásenie Okresného úradu v Dobšinej z 20. 1. 1939 o vyhostení obchodníka Špitiera s rodinou z obce Čučma – Tamže, č. 4 847; Podobný je prípad o vyhostení M. Hricovej zo 6. 2. 1939. – Tamže, č. 17 033; Okresný úrad v Hnúšti hlási 20. 1. 1939 vyhostenie V. Auxta s rodinou z Kaloše, ktorý na obsadenom území zanechal nehnuteľný majetok – Tamže, č. 4 848; Zápisnica Okresného úradu v Zlatých Moravciach, v ktorej F. Lorenc a P. Gonda vyhlasujú, že potvrdenie hlavného okresného slúžneho vo Vrábľoch o ich dobrovoľnom odchode sa nezakladá na pravde, pretože ich odchod bol vynútený. – Tamže, f. 226, č. 261.

28. január 1939, Budapešť.

*Správa česko-slovenského vyslanca M. Kobra o rozhovore s maďarským ministrom zahraničných vecí I. Csáky-
m o činnosti jednotlivých komisí a otázke kompenzácie za stratu teritória v dôsledku aplikovania katastrál-
nych hraníc obcí.*

Tajné!

Dotakem ke zdejší zprávě čís. 102/39-dův.¹ téhož data sděluji ještě toto:

Dnes jsem měl dlouhý rozhovor v ministerstvu zahraničních věcí s hrabětem Csákyem a hrabětem Telekim, jako předsedou maďarské komise pro společné projednávání otázek plynoucích z Vídeňské arbitráže.

Jednání v komisi delimitační se octlo na mrtvém bodě a hrozilo jeho odročení na neurčitou dobu. Rozpor vznikl tím, že zástupce slovenské vlády, odborový přednosta Inž. Janšák přednesl požadavek, aby územní ztráty, plynoucí z definitivního stanovení hraniční čáry dle rozhraničení katastrálního, byly kompensovány se strany maďarské územními rektifikacemi alespoň do té míry, aby očekávaná ztráta ve výměře asi 20.000 ha byla při definitivním stanovení hranic snížena alespoň na polovic.

Proti tomuto písemně sdělenému požadavku předsedy česko-slovenské delimitační komise se ohradil maďarský předseda způsobem velmi ostrým a intransigentním a hrozil dokonce demisí v případě, že by maďarská vláda jeho stanovisko zamítla. Jak se dalo očekávat, postavila se maďarská vláda za svého delegáta v této komisi tak, že se jednání ocitlo v slepé uličce, z níž nebylo východiště. Maďarský předseda kladl podmínku, aby čs. delegát, který při svém postupu je vázán ohledy na přání slovenské vlády a jejího předsedy, upustil formálně od nároku na územní ústupky se strany maďarské „compensando“ za územní ztráty vyplývající z aplikace zásady, že nová hranice je totožná s hranicí jednotlivých katastrů.

Dlužno přiznati, že tato zásada byla (dle protokolárního záznamu o zasedání této komise z 8. listopadu m. r.) i naší delegací uznána za podklad delimitace², třeba, že i v jedné z pozdějších schůzí se činí (dle prohlášení předsedy inž. Janšáka) platnost všech usnesení smíšené komise odvislou od schválení čs. respektive slovenské vlády.³

Zásadní rozpor obou názorů vyplývá z přiložených opisů vyměněných not mezi oběma předsedy⁴.

Snažil jsem se proto naléztí formální praktické řešení v dohodě s maďarským předsedou komise a zahraničním ministrem. V pracích smíšené komise delimitační bude pokračováno, jakmile čs. delegát se vzdá případnou formou svého právního nároku na územní kompenzace a na „junctim“ mezi zásadou katastrálního rozhraničení a územními ústupky pro kompenzaci ztrát z něho plynoucích.

Hrabě Teleki naznačil, že bude ochoten poskytovat při stanovení definitivní hraniční čáry ústupky z důvodů etnografických, dopravních a jiných, aniž by ovšem převzal jakýkoli přesný závazek v tom směru. Ukáže-li se, že bilance konečného rozhraničení není pro Česko-Slovensko (respektive pro Slovensko) příliš nepřiznivou, respektive, že územní ztráty jsou alespoň částečně kompensovány, „de facto“ může po té slovenská resp. čs. vláda celý elaborát schválit resp. v opačném případě zavrhnouti.